

Raport de monitorizare GECT 2010

Rezumat

**Rezumatul a fost elaborat de METIS GmbH
(autori: Jürgen Pucher și Alice Radzyner).
Acesta nu reprezintă poziția oficială a Comitetului Regiunilor**

Informații suplimentare privind Uniunea Europeană și Comitetul Regiunilor puteți găsi la:
<http://www.europa.eu> și respectiv <http://www.cor.europa.eu>.

© Uniunea Europeană, 2011

Reproducerea parțială este permisă, cu condiția menționării explicite a sursei.

Rezumat

CoR a introdus o monitorizare periodică a dezvoltării grupărilor europene de cooperare teritorială (GECT), entitatea juridică europeană pentru cooperare transfrontalieră, transnațională și interregională între organismele publice. Constituirea platformei GECT, organizarea de conferințe și dezbateri, publicarea unui site internet cuprinzător, precum și elaborarea periodică a unor rapoarte de monitorizare au constituit baza pentru desfășurarea altor acțiuni concrete. Avizul CoR privind revizuirea Regulamentului (CE) nr. 1082/2006¹ conține o evaluare critică a succesului, a provocărilor și a perspectivelor de dezvoltare a GECT. Avizul va reprezenta un impuls pentru discuția de la nivel european privind acest subiect. În același timp, este important să se reflecteze la următorii pași, pentru a oferi un ajutor concret inițiativelor privind GECT.

Numărul GECT a crescut și un număr considerabil se află în stadiu de pregătire în unele părți ale Europei. Dacă privim harta UE-27, constatăm că numărul total de GECT (existente și în curs de înființare) se ridică la aproximativ 30. Grupările existente reunesc peste 350 de autorități locale și regionale, reprezentând 20 de milioane de europeni. Numărul de GECT existente și în curs de înființare încă mai permite o monitorizare atentă a evoluției lor, bazată pe informații de natură calitativă. Prin contactul direct cu persoanele care lucrează în cadrul GECT și cu reprezentanții autorităților de notificare, pot fi obținute informații noi și o bună cunoaștere a acestora.

Analiza dispozițiilor și chestiunilor juridice

La începutul anului 2011 au fost adoptate dispoziții legale în aproape toate statele membre – numai în trei țări cu o puternică structură federală, anumite părți ale legislației încă nu au intrat în vigoare. Parteneri din 11 state membre au decis să adere la un GECT. Un număr considerabil de state membre s-au familiarizat cu instrumentul juridic al GECT. Cu toate acestea, un număr considerabil de state membre nu dispun încă de experiență practică în ce privește punerea în aplicare a dispozițiilor naționale.

Pentru prima dată au fost incluși în sondaj și reprezentanți ai autorităților de notificare și juriști. Este posibil ca pentru unele GECT, procedura de notificare să fi fost percepută ca o provocare, dar, conform experiențelor consemnate în studiul de față, nu este o situație predominantă. Este important de subliniat că provocarea este una reciprocă. De fapt, funcționarea GECT poate avea implicații juridice inedite, care necesită o evaluare juridică. Autoritățile trebuie să învețe să-i înțeleagă pe omologii lor din țările vecine, în timp ce, în unele cazuri, documentele prezentate de GECT au revelat doar necesitatea unui conținut mai concis.

Un lucru a devenit evident de ambele părți: este de preferat ca procedura de notificare să se desfășoare ca un proces orientat spre dialog. Simplificarea bazată pe experiență facilitează purtarea unui dialog adecvat, care reprezintă însăși baza unei recunoașteri juridice rapide și fără dificultăți.

¹

Aviz din proprie inițiativă al Comitetului Regiunilor pe tema „Noi perspective pentru revizuirea Regulamentului privind GECT”, adoptat la 27 februarie 2011, CdR 100/2010; raportor: dl Alberto Nuñez FEIJOO (PPE-ES), președintele Guvernului regional din Galizia.

Provocările juridice majore raportate de către actorii GECT sunt următoarele:

- durata lungă necesară demarării, datorată lipsei de claritate juridică. Această problemă va putea apărea și în viitorul apropiat, dat fiind că majoritatea statelor membre nu dispun încă de experiență practică în ceea ce privește aplicarea dispozițiilor naționale;
- recrutarea de personal reprezintă de departe cel mai mare obstacol în timpul fazei de demarare; detașarea de personal ar putea fi o soluție – adică persoane angajate la o altă instituție să fie detașate la GECT (cu rambursarea cheltuielilor);
- structurile decizionale și implicațiile acestora în ceea ce privește extinderea și deciziile operaționale: în primul rând, în majoritatea cazurilor, cotele sau sistemul de paritate pentru reprezentarea membrilor în cadrul organelor GECT este mai degrabă rigid. Acest lucru poate deveni un impediment în cazul în care se intenționează extinderi cu primirea de noi membri, când procesul decizional se poate transforma într-un cadru rigid care nu permite abordări flexibile. De aceea, chestiunile strategice esențiale necesită luarea de decizii în unanimitate.
- GECT care se autodefinesc ca structuri deschise pentru inițiative transfrontaliere se pot confrunta cu chestiuni juridice inedite la punerea în aplicare a anumitor activități, așa cum s-a întâmplat în cazul unui program de schimb de ucenici cu privire la asigurarea de sănătate a acestora.

Studii de caz

GECT existente sunt enumerate în tabelul de mai jos²:

Numele GECT	Țări ³	Principalele rezultate pe teren
Eurométropole Lille-Kortrijk-Tournai	<u>FR</u> , BE	Situația privind personalul a fost soluționată, iar lucrările privind guvernanta aglomerației urbane transfrontaliere continuă: activitățile se concentrează pe consolidarea procedurilor de lucru, elaborarea de strategii și proiecte-pilot de mică anvergură.
Ister-Granum	<u>HU</u> , SK	Bazată pe o lungă tradiție a cooperării (prima euroregiune din „noile” state membre), GECT urmărește consolidarea coeziunii economice și sociale în cele 89 de localități care îi aparțin.
Galicia - Portugalia de Nord	<u>ES</u> , PT	Cu toate că a fost înființată în 2008, GECT a devenit operațională în 2010. Galicia a fost puternic afectată în urma crizei economice și GECT, brațul executiv al Comunității de lucru, și-a concentrat activitatea pe consolidarea coeziunii socioeconomice de ambele părți ale frontierei.
Amficiónia	<u>GR</u> , CY, IT, FR	GECT este o structură de cooperare între 53 de localități din Cipru, Grecia, Italia și Franța. Există intenția de a extinde GECT

² În majoritatea cazurilor au putut fi organizate interviuri cu un reprezentant al GECT; unele cazuri se bazează exclusiv pe informații obținute prin documentare.

³ Țara subliniată indică locul în care se află sediul social al GECT.

Numele GECT	Țări ³	Principalele rezultate pe teren
		în viitor către țări terțe precum Serbia, Turcia, Israel, Palestina.
UTTS ⁴	SK, <u>HU</u>	GECT a fost înființată în ianuarie 2009 de autorități locale din Ungaria și Slovacia cu scopul promovării coeziunii economice și sociale între unitățile teritoriale. Intenționează să încorporeze parteneri din Ucraina.
Karst-Bodva	<u>HU</u> , SK	Această inițiativă mai degrabă mică în termeni geografici, aflată într-o zonă de patrimoniu natural, încă nu este operațională. GECT caută în mod activ noi membri, însă se pare că se aplică criteriile de eligibilitate restrictive, având în vedere că mai mulți candidați nu au fost admiși.
Duero-Douro	<u>ES</u> , PT	GECT cu cel mai mare număr de membri, cu un puternic sentiment de apartenență din partea actorilor acestei inițiative. Se pregătește admiterea a 17 noi membri. Numărul angajaților a crescut. Gruparea profită de o lungă tradiție a cooperării.
GECT Flandra Occidentală/Flandra-Dunkerque-Côte d'Opale	<u>FR</u> , BE	Această GECT are o lungă tradiție a cooperării între parteneri. Coeziunea socioeconomică poate fi adâncită datorită caracterului său de guvernantă pe mai multe niveluri. La unul din membri are loc o amplă restructurare care afectează activitățile GECT.
ARCHIMED	<u>IT</u> , ES, CY	Inițiativa cuprinde Sicilia, Insulele Baleare și Agenția de Dezvoltare din Larnaca, Cipru. Obiectivele acesteia constau în crearea unui spațiu al cooperării și schimbului în insulele mediteraneene și în promovarea intereselor comune ale acestora în UE.
Eurorégion Pyrénées-Méditerranée / Euroregiunea Pirinei-Mediterana	<u>FR</u> , ES	Această GECT, compusă din 4 parteneri regionali, a fost înființată pe baza unei evidente necesități politice de cooperare. În prezent se desfășoară o serie de proiecte interesante în domeniul educației, economic și al culturii. În prezent, se discută rolul acestei GECT în cadrul politicilor regionale și naționale.
Euroregiunea Strasbourg-Ortenau	<u>FR</u> , DE	Un proiect cu largă participare civică și o serie de alte proiecte au dat un impuls activității și au motivat echipa. Din punct de vedere juridic, recenta extindere a parteneriatului și chestiuni legate de recrutarea de personal au influențat dinamica de lucru a GECT.
ZASNET	<u>PT</u> , ES	Această grupare a luat ființă la începutul anului 2010: unul din primii pași importanți a fost declarația comună în favoarea unei rezervații a biosferei, menită a consolida dezvoltarea durabilă pe teritoriul comun.
Grande Région	<u>FR</u> , DE, BE, LU	În prezent, această GECT, în calitate de autoritate de management pentru un program de cooperare multilaterală, se află în curs de redefinire a procedurilor și de repartizare a

4

Conform declarației unuia dintre reprezentanți, funcționarea GECT a fost problematică și viitorul acesteia pare destul de nesigur.

Numele GECT	Țări ³	Principalele rezultate pe teren
		atribuțiilor între principalii actori (autoritatea de management, secretariatul tehnic comun, comitetul de monitorizare).
Spitalul din Cerdanya	<u>ES</u> , FR	Acest spital este în curs de construcție și va fi deschis în 2012; el a devenit nucleul pentru diferite inițiative privind guvernarea regională în domeniul sănătății.
Eurodistrictul Saar Moselle	<u>FR</u> , DE	Bazată pe o tradiție de cooperare de 10 ani, GECT și-a propus continuarea dezvoltării în domeniile turismului, sănătății și transportului într-un teritoriu cu 600 000 de locuitori. Gruparea urmărește realizarea unei guvernări comune și intensificarea cooperării franco-germane.
Pons Danubii	<u>SK</u> , HU	Înființată în 2010, această cooperare între orașe și-a desemnat directorul și caută în mod activ să se consolideze, prin proiecte finanțate din fonduri destinate cooperării teritoriale europene.
GECT Abaúj-Abaújban	SK, <u>HU</u>	Bazat pe proiecte anterioare și actuale de cooperare teritorială europeană, această grupare a fost înființată la mijlocul anului 2010. Organul său operațional este o fundație foarte activă în activități transfrontaliere în diferite domenii.
Bánát-Triplex Confinium Ltd.	<u>HU</u> , RO	A fost înființată în ianuarie 2011 și este formată din 74 de localități. Punerea în aplicare a unor strategii de competitivitate și dezvoltare în domeniile inovării în agricultură, resurselor de energie regenerabile, infrastructurii, educației și formării. Intenționează să încorporeze parteneri din Serbia.

În prezent, câteva grupări se află în curs de constituire. Următoarele exemple reprezintă grupări care includ funcții noi și inedite pentru GECT:

- GECT Esch-Belval – ca instituție coordonatoare pentru reconversia unei foste zone industriale de aproximativ 600ha la granița dintre Franța și Luxemburg.
- Parcul marin internațional Strâmtoarea Bonifacio, dintre Corsica și Sardinia, care are ca obiectiv gestionarea comună a unei rezervații marine binaționale aflate într-o strâmtoare internațională.
- Proiectul Interreg IVB NWE ‘Code 24’ prevede o GECT pentru a asigura permanența cooperării. Acest proiect urmărește coordonarea dezvoltării economice și planificarea teritorială, ecologică și de transport de-a lungul axei feroviare transeuropene (TEN-T) nr. 24, dintre Rotterdam și Genova.
- Rețeaua europeană de cunoștințe privind politicile urbane (EUKN – *The European Urban Knowledge Network*), care s-a dezvoltat plecând de la o rețea de schimb de informații privind dezvoltarea urbană, și care include 15 state membre.

Rezultate principale

După aproximativ 3 ani și jumătate de dezvoltare a GECT (prima grupare a fost înființată în 2008) se disting o serie de modele geografice.

În ceea ce privește dezvoltarea GECT, au fost identificate o serie de **zone fierbinți**:

- Spania-Franța-Portugalia – GECT pentru dezvoltarea regională în zonele de frontieră: stimulentele major al acestor zone constă în aceea că este caracterizată de o tradiție remarcabilă de cooperare. Procesul continuu de dezvoltare a fost susținut de puternice similitudini lingvistice și culturale și de un sprijin politic considerabil, bazat pe tratatele care au făcut posibilă crearea diferitelor structuri care au precedat GECT.
- Belgia-Luxemburg-Franța-Germania – politici pentru aglomerări urbane integrate: începând cu anii 1950 s-a putut constata un proces continuu de integrare economică și civică. Din 2006, în această zonă cu o mare densitate a populației și un înalt grad de integrare au fost înființate o serie de GECT - Eurodistricts, Eurometropole – în scopul elaborării de strategii, elaborarea și punerea în aplicare a unor proiecte vizând guvernarea teritoriilor transfrontaliere sau a aglomerațiilor urbane.
- Ungaria-Slovacia – GECT ca vehicul pentru inițiative de dezvoltare locale și regionale: în aceste regiuni, ultimul an a stat sub semnul unor evoluții importante: pe lângă GECT Ister Granum au luat ființă noi grupări. Toate grupările se caracterizează printr-o puternică dependență de finanțarea destinată proiectelor de cooperare teritorială europeană (CTE).
- bazinul mediteranean: GECT reprezintă un instrument de consolidare a structurilor de cooperare informală prin promovarea schimburilor culturale, a dialogului politic și a intereselor comune la nivelul UE.

Funcțiile grupărilor europene de cooperare teritorială existente pot fi clasificate astfel:

- inițiative ample în vederea dezvoltării de politici, elaborării de strategii și desfășurării de activități care pot fi puse în legătură cu Strategia Europa 2020: marea majoritate a GECT existente sunt dedicate unei game ample de subiecte. Acest tip de GECT prezintă o abordare caracterizată de explorarea și consolidarea unor noi modalități de realizare a guvernății și coeziunii, formând o nouă entitate geografică și lansând o dezbateră politică între actori, care în trecut nu aveau întâlniri regulate. În mod implicit, ele acceptă provocarea de a depăși interesele locale stricte în favoarea unei strategii de dezvoltare mai ample.
- gestionarea de programe CTE: o GECT funcționează ca autoritate de management în cadrul unui program multilateral de cooperare transfrontalieră (incluzând patru state membre).
- prestarea de servicii publice: GECT „Hospital de la Cerdanya” gestionează un spital; într-o anumită măsură, această GECT reprezintă – în ceea ce privește volumul financiar și impactul – un

angajament deosebit de ferm în favoarea unor acțiuni comune. Spitalul, care va fi deschis în 2012, marchează încheierea unui lung și intensiv proces de consultări. GECT „Duero-Douro” își propune punerea în comun a serviciilor sociale locale. GECT în curs de înființare „Parcul marin internațional Strâmtoarea Bonifacio” va permite gestionarea în comun a unei rezervații naturale transfrontaliere.

În prezent se discută și abordări absolut noi și inedite în ceea ce privește GECT și funcțiile acestora. Aceste grupări ar putea deveni o forță motrice pentru gestiunea în viitor a programelor rețelelor de cooperare teritorială europeană, cum ar fi INTERACT și ESPON în perioada post-2013.

Pe de o parte, GECT, în calitate de entități juridice recunoscute, ar putea consolida angajamentul statelor membre în cadrul acestor programe, iar pe de altă parte, ar putea susține noi abordări privind guvernarea și gestiunea financiară (depășind astfel actualele obstacole în ceea ce privește punerea în aplicare).

Coeziunea teritorială și guvernarea

În studiile de caz realizate pentru acest document am observat trei puncte majore care caracterizează modul de abordare a coeziunii teritoriale și a guvernării:

- o mai bună cooperare între membri și parteneri, întrucât GECT, cu structura sa solidă, îi reunește pe toți partenerii relevanți la aceeași masă de discuții;
- această formă de cooperare oferă o mai bună vizibilitate a coeziunii teritoriale – întrucât GECT permite o mai bună vizibilitate a cooperării teritoriale, inclusiv mai multă putere juridică, politică și economică;
- îmbunătățiri generate prin cadrul juridic al GECT.

Opțiuni pentru o strategie de comunicare lărgită privind GECT

Strategia de comunicare privind GECT ar trebui să se bazeze pe doi piloni de acțiune principali:

- lansarea și dezvoltarea platformei GECT: platforma ar trebui să nu includă numai cele aproximativ 30 de exemple de GECT existente sau în curs de înființare, ci un număr mai mare de părți interesate, cum ar fi organizații de susținere, experți și alte structuri transfrontaliere.
- contribuția la sensibilizarea și creșterea interesului pentru GECT: în prezent se desfășoară aproximativ 80 de programe CTE de cooperare transfrontalieră și aproximativ 15 programe CTE de cooperare transnațională. Aceste programe grupează instituții care și-au manifestat interesul în noile abordări în materie de cooperare – acestea ar putea fi considerate a fi piața potențială pentru GECT. Ar trebui să fie vizate și autoritățile naționale.

Ținând seama de numărul mic de GECT existente, provocarea inerentă constă în prezentarea structurii GECT ca un instrument atractiv pe agenda părților interesate, în special cu ocazia inițierii procesului

de reflecție și negociere pentru perioada 2014-2020. Două puncte prezintă un interes deosebit în cadrul acestui proces:

- consolidarea legăturilor cu programele rețelei CTE (INTERACT, URBACT, Interreg IVB, ESPON): aceste programe pot aduce o contribuție valoroasă la sensibilizarea în favoarea GECT.
- orientarea dezbaterii privind rolul GECT în cadrul CTE: finanțarea de către UE va rămâne principalul stimulent pentru proiectele care țin de cooperarea teritorială. Pentru marea majoritate a GECT existente, această finanțare este esențială pentru consolidarea lor. Ținând seama de faptul că DG Regio va elabora un raport privind punerea în aplicare a Regulamentului GECT în 2011, care va conține și propuneri de îmbunătățire, o poziție clară în favoarea GECT poate oferi argumente convingătoare în legătură cu valoarea adăugată a acestora, ceea ce va avea un impact asupra procesului de programare pentru perioada următoare (2014-2020).

Următoarele instrumente – destul de bine cunoscute – ar trebui folosite pentru a obține o audiență și mai bună:

- site-ul internet al platformei GECT și al platformei consultative comune: site-ul internet ar trebui să funcționeze ca un depozit central de informații, inclusiv comunicare de tip 2.0, cu un forum de discuții online și legături spre rețelele de socializare. Nu trebuie subestimat aportul necesar pentru actualizarea permanentă a acestuia; în ceea ce privește platforma consultativă prevăzută, este evident că schimbul de idei privind chestiunile juridice va fi deosebit de interesant pentru părțile interesate.
- legături spre și o cooperare intensificată cu nodurile de informare existente: în special cu DG Regio, INTERACT, URBACT și Mission Opérationelle Transfrontalière (MOT), Asociația regiunilor europene de graniță (AEBR) și alte organizații de sprijin.
- grupuri de experți concentrați pe două domenii de specialitate: în primul rând guvernanta și elaborarea de strategii și politici, în al doilea rând, interpretarea dispozițiilor juridice. În ceea ce privește grupurile de experți, este nevoie de clarificări în ceea ce privește finanțarea lor, în condițiile în care cerințele și cultura administrativă specifice la nivel național continuă să reprezinte o provocare majoră.
- evenimente direcționate, contactul direct între persoane și contactele telefonice continuă să fie ingredientele-cheie pentru o colaborare în rețea încununată de succes. Chiar și platformele online bine gestionate nu pot înlocui întâlnirile directe regulate pentru crearea unei comunități. Principalele grupuri țintă sunt părțile interesate în GECT, autoritățile de notificare, precum și părțile interesate și beneficiarii programelor CTE.
- monitorizarea va rămâne importantă pentru a dispune de o privire de ansamblu asupra evoluțiilor viitoare: actuala periodicitate de un an pare să fie adecvată pentru o evaluare corespunzătoare a evoluției de la fața locului. Ținând seama de faptul că, în viitor, numărul de GECT probabil va crește, metoda de raportare va trebui să fie modificată și ajustată pentru a putea genera date care să poată fi direct puse la dispoziție pe site-ul internet.